

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXX. Gratia per se efficax, in statu naturæ lapsæ, æquè necessaria
est ad orandum, quàm ad agendum. Commentitium proinde est discrimen
noviter adinventum inter gratiam orandi, gratiamque agendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

Jansenismo suspectum esse velim. Et propria manu scripsi, teste oculato Magistro Fr. Josepho Fernandez, Congregationis Benedictinae Hispaniarum Magistro Desiniore Generali, olim Abbate Regii Monasterii S. Amiliani de Cuculla. Romae die 4. mensis Januarii anni millesimi sexcentissimi nonagesimi noni. Signatum: Josephus Cardinalis de Aguire. L. S. de mandato Eminentissimi Domini mei. Joseph. M. de Peregrinis Secretarius.

- 627 Exemplum hoc imitentur temerarii Censores, & Accusatores doctrinae asserentis, quod iustis, in poenam peccati praecedentis, aliquando desit gratia actualis, necessaria, non ad posse, sed ad agere. Quam constanter tenet tota Schola D. Thomae, gratiam seipsa efficacem ac praedeterminantem necessariam asserens ad agere, sive ad superandas actu tentationes. Quam certum est deesse iustis omnibus tentationi succumbentibus. Imitentur (inquam) Censores illi Aguitium se retractantem, qui secuti sunt ex mala informatione errantem. Desinant proinde calumniari Lovanienses, quasi mandatorum impossibilitatem, vel gratiam necessitantem asserentes. Docent namque, ad merendum & demerendum, in statu naturae lapsae, requiri libertatem a quacumque necessitate, ita ad unum determinante, ut potestatem ad oppositum tollat.

CAPUT XXX.

Gratia per se efficax, in statu naturae lapsae, a qua necessaria est ad orandum, quam ad agendum. Commentitium proinde est discrimen noviter adinventum inter gratiam orandi, gratiamque agendi.

- 628 Nonnullis Semi-Molinistis jam placet sententia quaedam nova, quae faretur, verum quidem esse (quod hactenus diximus) non dari in hoc statu naturae lapsae gratiam proximè sufficientem Molinistico sensu, ad agendum; sed ad id necessariam esse gratiam seipsa efficacem. Verum orandi gratiam ab agendi gratia fecernentes novae istius opinionis sequaces, docent ad orandum necessariam non esse gratiam seipsa efficacem (sicut necessaria est ad agendum) sed gratiam Molinisticè sufficientem, liberi arbitrii subiectam determinationi, eamque sic omnibus ratione utentibus, non solum iustis, sed etiam peccatoribus adesse, ut si eam bene uti velint, orando sicut oportet, mediâ oratione infallibiliter impetrabunt gratiam omnem necessariam ad agendum, v. g. ad agenda quae nobis praecipiuntur, vel omittenda quae prohibentur, ad tentationum victoriam, ad agendam poenitentiam, &c. Istam opinionem novam dixi: quia nulla ipsius mentio legitur in Scriptoribus antiquis; sed saeculo dumtaxat proximè lapsa inventa fuit ab Alphonso le Moine Doctore Sorbonico; nec multi sunt qui eam libris impressis profitentur, sed ut plurimum verbis vel

manuscriptis, existimantes id à Tridentino significatum, dum (post Augustinum) dixit, quod Deus jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Istorum namque verborum sensum esse putant, quod Deus nihil unquam homini jubeat, quin ipsi vel agendi gratiam ex se efficacem largiatur, vel saltem gratiam orandi, quae efficacem agendi gratiam orando valeat impetrare. Hoc etiam Massilienses olim voluisse, ad Augustinum scripsit Hilarius. Dicebant enim fidem, unde omnis emanat oratio, omnibus Dei voluntate esse concessam, nulliusque hominis ita depravatam esse voluntatem, ut non possit & debeat velle sanari, nec negari gratiam efficacem, si praecedere dicatur talis voluntas, quae tantum medicum quaerat: contra quos Augustinus scripsit librum de praedest. Sanct.

Verum (ut dixi) novitia est ista doctrina, commentitiumque discrimen: utpote sanctis Patribus ac Theologis antiquis ignotum, & nullum in sacris Eloquiis habens fundamentum. In quo enim sancto Doctore discrimen illud legitur? in quo Concilio? in quo sacro Eloquio? Cum nullum assignare queant, discrimen profecto illud fundatum est in solo ipsorum cerebro. Periculosum verò est nova gratiae systemata è solo suo cerebro, absque ullo in sacris Eloquiis, Conciliis, vel Patribus fundamento, comminisci.

Nec suâ dumtaxat infundatâ novitate discrimen illud periculosum est, ac suspectum: est & Sanctorum auctoritati, & rationi Theologicae contrarium. Primò, quia nec absque fide, nec absque pio aliquo in Deum affectu, seu imperfectae saltem Dei propter se dilectionis afflatu, juxta SS. Patres (sacra ad idem Eloquia allegantes) homo bene orare potest, magis quam bene agere. Dicit enim Augustinus serm. 186. *Orare non poteris, nisi fidem haberetis; non enim orat nisi fides.* Alibi verò dicit: *Fide, spe, & charitate Deum oramus.* Fidem autem, spem & charitatem, etiam imperfectam, Deus in nobis per gratiam per se efficacem operatur, juxta Augustinum, qui contra Pelagium id frequenter asserit, atque ex sacris Eloquiis probat, prout cap. 16. demonstravimus.

Secundò, necessitatem gratiae per se efficaci ad agendum Augustinus alique Patres probant ex sacris testimoniis, quibus edocemur, quod Deus operetur in nobis agendi voluntatem, ipsamque actionem. At ex iisdem pariter edocemur, quod Deus in nobis operetur orandi voluntatem, ipsamque orationem. Rom. 8. 26. *Quid oremus, sicut oportet, nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro nobis* (id est postulare nos facit, ut SS. Patres exponunt) *gemibus inenarrabilibus.*

Tertio, Augustinus alique Patres, necessitatem gratiae per se efficaci ad agendum probant ex celebri loco illo Apostoli: *Quis te discernit.* Ilte verò locus aequè probat necessitatem gratiae per se efficaci ad orandum, quam

ad agendum. Aliàs quòd unus præ altero utatur gratiâ orandi, libero tribueretur arbitrio: utpote à cuius determinatione dependeret bonus utus illius. Enervaretur proinde fundamentum Chriſtiane humilitatis. Nec Deus eligeret nos in Chriſto, ante mundi conſtitutionem, ut ſimus ſancti; ſed prima origo iſtius electionis veniret ex parte noſtra. Nec prædeſtinatio Dei cauſa eſſet boni uſus gratiæ, omniumque bonorum operum noſtrorum; ſed determinatio præviſa, quâ gratiam orandi determinare ad bonum uſum, eoque mediante obtineremus gratiam efficacem ad agendum.

633 Quarta, gratiam orandi, perinde ut agendi, eſſe ex ſe efficacem, Deumque in nobis operari orandi, perinde ut agendi, voluntatem, præter alios Patres, S. Fulgentii l. 2. de verit. prædeſt. & grat. c. 4. diſertè tradit, hiſ verbis: *Dum præcipitur nobis ut velimus, oſtenditur quid habere debeamus; ſed quia id ex nobis habere non poſſumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, petamus auxilium: quod tamen non poſſumus petere, niſi Deus in nobis operetur & velle.* Sicut & S. Thomas 2. 2. q. 83. a. 5. *Spiritus eſt, qui in hoc adiuvat infirmitatem noſtram, quod inſpirando ſancta deſideria, rectè poſtulare nos facit.*

634 Ex qua fundatiſſima S. Fulgentii & S. Thomæ ſententia, facile quiſque videt, ex hoc quòd (cum Auguſtino) Tridentinum dicat, quòd *Deus iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis*, nullo modo conſequens eſſe, quòd ſemper adſit gratia orandi, cum gratia deſit agendi. Neque enim adeſt nobis orandi gratia, ſeu collata divinitus orandi potentia, complectens omnia ad orandum neceſſaria, niſi Deus operetur in nobis velle orare, ut Fulgentius dicit. Quòd autem Deus in nobis non ſemper operetur iſtud velle, certiffimâ conſtat experientiâ. Nec certè Tridentinum, vel Auguſtinus, dicendo, quòd *Deus iubendo monet petere quod non poſſumus, vel leviter inſinuat, legi ſeu juſſioni divinæ ſemper adjunctam eſſe orationis gratiam, quâ Deus operetur in nobis orandi voluntatem.* Cum idem non ſit admonere ut oremus, quòd gratiam dare, & operari in nobis ut oremus, vel orare velimus.

635 Quinta, juſto Dei juſſione non minùs deſeſſe poteſt homini gratia orandi, in pœnam peccati ipſius, quàm gratia agendi; nec homo gratiâ orandi (juſto Dei juſſione) deſtitutus, magis conqueri poteſt de divina monitione ut oret, quàm de divina juſſione ut agat. Tam enim juſto Dei juſſione, vitioque ſuo gratiâ caret orandi, quàm agendi. Tunc proinde aequè juſta & rationabilis eſt divina admonitio, ut homo oret, quàm divina juſſio ut agat. De qua S. Proſper, fideliffimus S. Auguſtini diſcipulus, l. contra Collat. cap. 23. dicit: *Imperantur iſta homini, ut ex ipſo præcepto Dei, quo ei hoc quòd non accepit in-*

dicatur, agnoſcat id ſe ſuo vitio perdidiffe, & non iniquam eſſe exactionem, quia ad reddendum quòd debet idoneus non eſt, ſed à littera occidente (orando) conſugiat ad ſpiritum vivificantem. Quòd ſi facit, magna eſt miſericordia Domini: ſi non facit, juſta eſt pœna peccati.

Sextò, ex novitia illa opinione ſequeretur, nota & pervia eſſe pletaque gratiæ myſteria, quæ omninò ignota, inacceſſa, & inſcrutabilia cum Apoſtolo exclamat Auguſtinus; cur ſcilicet iſti præ illo detur gratia fidei, vel perfeverantiæ? cur ex eadem maſſa damnata iſti eligantur ad vitam, illi in debita ſibi damnatione relinquuntur? aliæque ejuſmodi, propter quæ exclamat Apoſtolus, cumque Apoſtolo Auguſtinus: *O altitudo divinarum ſapientie & ſcientie Dei! quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia ejus, & inſtituta via ejus!* Verùm enim verò ſi omnibus detur orationis gratia, uſuſque ipſius determinationi relictus ſit liberi arbitrii, non erit tanta altitudo, incomprehenſibilitas, & inſtituta myſteriorum illorum. Facile enim reſpondebitur, fidem in Chriſtum dari orantibus per fidem in Deum, præ non orantibus; ſimiliter perfeverantiam, ſeu perfeverantiæ gratiam, dari benè utentibus orationis gratiâ, præ non utentibus; illos denique ad vitam eligi, qui eadem gratiâ benè; in maſſa verò damnationis relinqui, qui vel non utuntur, vel non benè, & ſicut oportet, utuntur.

Quòd ſi ita eſt, nihil ampliùs in myſteriis illis clauſum, nihil hominibus impervium, & incomprehenſibile; ſed plana, expedita, & pervia omnia. Nihil etiam ampliùs niſi factum, & à communi hominum ſenſu alienum, in Adrumetinorum, Maſſilienſiumque adverſus Auguſtinum querelis, quibus utriſque ex Auguſtini doctrina concludebant, injuſtè ſe corripi, ignaviæque & deſperationis ſibi cauſam ingeri. Quis enim non videt, id non niſi fatuè concludi, ſi vera, & Auguſtino conſona ſit Semi-Molinistarum ſententia? Quidni enim jure corripiatur, qui gratiam ad orandum ſemper ad manum habens, voluntatis ſuæ determinationi ſubjectam; in ſua proinde poteſtate habens, mediâ oratione, gratiam impetrare efficacem ad cætera agenda, implendaque Dei præcepta; per ignaviam, vel de ſe præſumptionem, negligit orationem; ei ſimilis, qui cibum oblatum depoſcere negligens, de cibi queritur penuria. Infelix Auguſtinus, cui nunquam in mentem venit tam expedita reſponſio. Infelix, qui multis fruſtrâ capitibus ſudavit, ut oſtenderet eos merito corripi, qui perfeverantiam non acceperant. Quid ipſi opus erat ad primam Protoparentis culpam omnia revocare: cum illâ orationis gratiâ, os Adrumetinis, ſicut & Maſſilienſibus, continuo potuiſſet obſtruere, & utroſque riſu potiùs quàm refutatione dignos oſtendere?

Verùm de orationis gratia, à liberi arbitrii determinatione pendula, contra ipſos diſputando, nulquam Auguſtinus meminit: ad

primam primi hominis culpam, & ad inscrutabilia Dei iudicia, & secundum propositum vocationem semper confugit. In eo proinde divina mysteria imperitissime tractavit, nec obscura scriptis illustravit, sed perspicuis tenebras offudit, in apertisque & obviis rebus cæcutivit, si per datam omnibus gratiam orandi, libero hominis arbitrio subjectam, ipsorum querimonias, objectaque ab ipsis difficultates, tam facile solvere valens, viam nihilominus tam expeditam, vel ignoraverit, vel inire neglexerit. An forte Semi-Molinistæ auri sunt dicere, viam istam sibi demum illuxisse; Augustino verò (cui sanctorum hac de re Doctorum principatum tota detulit Antiquitas) referatam non fuisse? At certè non ignoravit Augustinus orandum pro gratia agendi, perseverandique; sed orandi gratiam negavit omnibus esse datam, negavit à determinatione liberi arbitrii esse pendulam. *Cum enim propter perseverandum orare oporteat (inquit) & non deficere, audiunt hæc & faciunt, quibus datum est; non autem faciunt (sive audiant, sive non audiant) quibus non datum est.* De gratia proinde orandi Augustinus loquitur, sicut de gratia agendi. Videri potest præclara Instructio Pastoralis Eminentissimi D. Cardinalis Noailii, in qua Catholicas de gratia veritates exponens, de gratia orandi sic loquitur: *Deus tanta cum efficacia sanctè orandi nobis inspirat affectum, quam à bene agendi, nec minori cum potentia operatur ut oremus, quam ut agamus. Siquidem hoc quod Apostolus ait, Spiritus sanctus postulat pro nobis, SS. Patres sic interpretantur, id est, efficit nos postulare, imperito (ut Augustinus loquitur) orationis affectu & effectu.* „ Dieu nous inspire les saintes prieres avec autant d'efficace, „ qu'il opere en nous les bonnes œuvres: il nous fait prier avec autant de pouvoir, qu'il nous fait agir. Car quand St. Paul dit, que le St. Esprit prie en nous, les SS. Peres interpretent, qu'il nous fait prier, en nous donnant tout ensemble, avec le desir de prier, l'effet d'un si pieux desir: „ *imperito orationis affectu & effectu*, „ comme parle St. Augustin. „

639 Hactenus itaque dicta recapitulando, dicendum 1°. cum SS. Patribus, cumque omnibus Augustini & Thomæ Discipulis, gratiam per se efficacem non minùs ad orandum necessariam esse, quàm ad agendum.

640 Dicendum 2°. nullam orandi gratiam iis adesse, quibus deest ex toto fides: *Quomodo enim invocabunt, in quem non crediderunt?* aiunt cum Apostolo Concilia & Patres. Unde Augustinus suprà num. 630. *Orare non possent, nisi fidem haberent.*

641 Dicendum 3°. iustis in tentatione gratiam aliquando deesse efficacem, ad orandum sicut oportet necessariam. Aliàs nunquam orare negligerent, sed semper sicut oportet orarent; per consequens semper impetrarent. Cuius oppositum Petro noscitur accidisse, in neglectaque orationis, & suæ præsumptionis pec-

nam, gratiam efficacem ad superandam tentationem ipsi defuisse. Gratia namque efficaci ad orandum, obicem voluntariè posuit, de suis viribus præsumendo.

Dicendum 4°. omnibus iustis, volentibus 642 & conantibus, secundum præsentem quas habent vires, gratiam ad orandum adesse Thomistico sensu sufficientem. Neque enim sine ea orare vellent & conarentur.

Dicendum 5°. iustis non volentibus, nec 643 conantibus, sed velle & conari negligentibus, orandi gratiam actualem non adesse. Adest quidem ipsis orandi potentia, in actu primo Thomisticè sufficiens; sed per gratiam habitualement, non per actualem. Aliàs orare vellent & conarentur, saltem imperfectè. Cum gratia Thomisticè sufficiens, semper efficax sit respectu alicujus effectus.

Dicendum 6°. prorsus improbandum esse, 644 quod Molinistæ aiunt, quemlibet hominem, quantumlibet sceleratum, obduratum, & in reprobum sensum traditum, semper, urgente præcepto, gratiam habere sensu Molinistico plene sufficientem ad orandum, quàm si usus fuerit, secundum inviolabile Dei decretum, certò obtenturus sit gratiam ad servandam quæcumque præcepta, pœnitentiæ, charitatis, &c. eodem sensu plene sufficientem. Omnino proinde à veritate alienum esse (quod nonnulli ex ipsis ait in tractatu suo de Sacram. tr. 5. disp. 1. q. 1. a. 4. assert. 2.) omni peccatori, dum est in via, pœnitendi plenam potestatem dat Deus plene quidem, licet in multis mediâtè tantum sufficientem, id est, sic ut habeat immediatè plene sufficientem ad sic orandum, ut certò obtenturus sit immediatè plene sufficientem ad pœnitendum, saltem quandocumque ad pœnitendum necessitate aliqua mediæ vel præcepti obligatus fuerit. Quod præterquam quòd ex præmissis constat esse fictitium, amplius id ostenditur inquirendo.

1°. Quomodò gratiam ad orandum im- 645 mediâtè plene sufficientem habeant peccatores, qui de suis præsumentes viribus, iudicium non habent practicum propriæ impotentia proxima ad pœnitendum, nec proinde necessitatis ad orandum pro gratia ad proximam pœnitendi potentiam necessaria? Quomodò (inquam) hoc: cum homo, ut proximè potens sit orare, habere debeat iudicium practicum istius impotentia proxima, atque adeò necessitatis amplioris gratia, per orationem impetranda?

2°. Quomodò gratiam Molinistico sensu 646 plene immediâtè sufficientem ad orandum habent, qui fidem ad orandum necessariam, ne imperfectam quidem habent, nec ullam omnino de orando cogitationem, nullam etiam piam voluntatis motionem?

3°. Quomodò gratiam ad orandum plene 647 immediâtè sufficientem, id est, pias de orando cogitationes, piasque voluntatis excitationes habent Nerones, Caligula, Heliogabali, aliaque ejusmodi hominum monstra, seu pec-

peccatores, in omnium sordium flagitiorumque ceno se volutantes? Quomodo (inquam) sexcenties in die, sive toties illas de orando cogitationes excitationesque habuerunt, quoties, ad flagitia illa vitanda, gratiâ immediatè plenè sufficienti caruerunt: cum in medio flagitiorum illorum, nihil nisi carnalia cogitent, uti se experiri ipsimet fatentur; imò & pauci etiam timorati de orando toties cogitent?

648 4°. Quomodo piis illis cogitationibus voluntatisque affectionibus sexcenties in die ad orandum excitati fuerunt Philosophi illi, qui Deum pro virtute orandum negarunt; vel Pelagiani, qui gratiam ad peccata vitanda necessarium non crediderunt; vel athei, qui in corde dixerunt: *Non est Deus?*

649 Apage infundata, imò ridicula ista commenta, è solo Molinistarum cerebro nata, contra divinam Scripturam, traditionem & experientiam ipsam excogitata. Quo (amabo) fundamento? Ne præcepta (inquam) impossibilia sint, dum urgent. At (præter hæc dicta) Molinistas interrogo, quid de peccatoribus illis sentiant, qui gratiâ suâ ad orandum immediatè plenè sufficiente non usi, jam urgentur præcepto, v. g. charitatis, vel misericordiæ, vel patientiæ, &c.? Habentne isti gratiam ad præcepta ista implenda immediatè & proximè sufficientem? an mediâtè & remotè dumtaxat? Si proximè & immediatè sufficientem: ergo pro ea orare non oportet. Si remotè & mediâtè tantum: gratia ista, urgente præcepto, ipsis ad præcepti observantiam non sufficit. Vel ergo Deus etiam post neglectam orationem tenebitur ad dandam ipsis gratiam immediatè & proximè sufficientem; vel præceptum, cum urgens fuerit, ipsis impossibile erit, secundum ipsos.

650 En præcipitum, in quæ ducit novella opinio illa, moribus profecto exitiosa. Nec tamen ibi præcipitiorum finis. Dicit enim Moynius, cui prima tribuitur inventio istius opinionis, quod præcepti transgressio non est homini (qui orare neglexit) libera immediatè & ratione sui, sed tantum mediâtè, & ratione superbiæ, vel desidiæ præcedentis, per quam homo negligit impetrare præsidium. Cui si alterum jungas principium Molinistarum, quod peccata non sint in seipsis imputabilia, sed in causa dumtaxat, si libera non sint immediatè in seipsis, sed mediâtè tantum, & in causa; sequitur, adulterum, homicidam, & quæcumque horrenda committentem, illa committendo non peccare in ipsis, sed tantum peccasse, ex superbia vel negligentia orationem omittendo; graviorem proinde offensam non esse in adulterio illo, vel homicidio, vel aliis horrendis, quam quæ fuit in culpabili omissione orationis; & æquè peccare omitteutes orationem, licet eorum aliqui in horribiliora incidant, quam alii. Quemadmodum enim duo æqualiter exponentes sese periculo pollutionis nocturnæ, licet in uno consequentis, non in altero, æqualiter peccant;

eò quod æqualiter causam ponant: ita similiter, &c. Quis verò non exhorreat hujusmodi consecrarium? Nec tamen istud est solum. Si enim gratia, Molinistico sensu, plenè immediatè sufficiens, certò (mediâ oratione) omnibus, etiam peccatoribus, quàmlibet flagitiosus, semper adsit ad pœnitendum, dum pœnitendi urget præceptum; eâ opinione imbuti scelerati homines, divitiis bonitatis, patientiæ & longanimitatis Dei diù contemnent, pœnitentiamque ad vitæ usque terminum differunt, nec propterea secundum impœnitens cor suum thesaurizabunt sibi iram in die iræ, prout Apostolus dicit Rom. 2.4. quia semper in manu sua habebunt datam vel paratam sibi pœnitendi gratiam, immediatè plenè sufficientem, modo dicto. Semper proinde habebunt immediatam plenamque potentiam à se avertendi divinam iram. Nec ipsis unquam persuadebitur, quod, propter istum divinæ patientiæ abusum, suam ipsis gratiam Deus subtrahet, uti per Prophetas suos comminatur. Imò securi ac certi semper erunt, sese exaudiendos, quandocumque orandi gratiâ, immediatè & plenè ad orandum sufficiente (sibi nunquam defutura) benè pro libitu suo uti voluerint. Videant proinde Ecclesiæ Principes ac Rectores, an doctrina illa (quam uti certam temerariè venditant illius Defensores) peccatoribus auferre nata non sit Dei timorem, magnumque ingerere divinæ patientiæ contemptum, magnum divini de pœnitentia non differenda præcepti neglectum. Cum enim tunc maximè semper adsit illa gratia, cum maximè urget pœnitentiæ necessitas, ac præceptum; & nunquam magis urgeat, quam in articulo mortis: dicent peccatores tunc opportunissimum sibi fore pœnitentiæ tempus, quo maximè urgebit illius præceptum, & certius aderit gratia ad illud servandum necessaria, sive pro illa impetranda oraverint, sive orare neglexerint; ne Deus tunc impossibile jubeat. Ad tempus proinde illud pœnitentiam differunt. Quod quàm periculosum sit, docet in sacris Eloquentiis Spiritus sanctus, docent Patres, docet experientia.

CAPUT XXXI.

Deo nunquam imputari debet, nec potest, quod justus gratiâ ex se efficaci (licet ad vincendas actu tentationes necessariâ) destitutus, in tentatione cadat: quia prima istius destitutionis causa, etiam in justis, semper est ex parte hominis, vel peccatum actuale ipsius, vel saltem originale.

ITA sanctus Augustinus l. 2. de peccat. merit. c. 17. generaliter & absque exceptione dicens, quod homines gratiâ non adjuventur, in ipsis causa est, non in Deo. Causam verò istam epist. 105. nunc 194. peccatum esse dicit, vel quod origine traxerunt, vel quod insuper addiderunt. Ita etiam S. Thomas 1. 2.